

anja snellman

Parvekejumalat

Romaani

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

HELSINKI, JOULUKUU 2008 *DIISEMBAR*
BARAF BAA DHACAYA,
ALKU JA LOPPU JA ALKU

Kun Anis putoaa, on lumisade, talven ensimmäinen, ja hän ajattelee Al Gorea. Hän ajattelee sulavaa jäätä ja suolaistuvaa merta: molemmat hiipuvat, katoavat, ovat pian poissa ja muistoja vain, oppikirjoissa, dokumenttifilmeissä, matkustavaisten kuvakokoelmissa.

Äiti, olitko sinä silloin lapsi kun jääkarhut kävelivät valkeilla lautoilla? Isä, kelluitko sinä ihan oikeasti vedessä sanomalehteä lueskellen keskelä aavikkoa?

Itse asiassa, Aniksesta tuli lopullisesti *amhut* syyskuun kolmantena päivänä Al Goren ilmasto-luennolla yliopiston juhlasalissa. Siitä kaikki alkoi.

Anis pääsi kuuntelemaan luentoa Kanelin ja hänen isänsä kanssa, joka oli juuri saanut töitä yliopistolta. Kanelin isä puunasi käytävien lattioita ja hyräili pyhiä lauseita, aivan niin kuin oli tehnyt imuroidessaan rukousmattoja kotikylän moskeijassa. Kun Anis luki lehdestä, että Al Gore tulee vierailulle Suomeen, hän soitti heti Kanelille ja pyysi Kanelia selvittämään pääsisivätkö he luennoille Kanelin isän avulla. Nyt sitten saamme tietää onko siistijöillä vaikutusvaltaa, Anis totesi suorasukaiseen tyyliinsä.

Myös Kaneli asui Muukalaistalossa, naapurirapussa. Hän oli Anista pari vuotta vanhempi, alun perin Aniksen isosiskon kavereita, mutta oli kuullut sen verran Aniksen palopuheita luonnonsuojeluasioista, että tiesi mitä Al Goren vierailu Anikselle merkitsi.

Jos olisin viisitoistavuotias amerikkalaistyttö, toivoisin että isäni olisi Al Gore, Anis oli tunnustanut Kanelille.

Viisas, rohkea ja silti iloisen punaposkinen iskä joka ei vakoilisi tyttärensä kännykkää eikä vaanis salasanuja tietokoneelta vaan antaisi piirtää rokkarien kuvia ja lukea Lolitan, katsoa vampyyrielokuvia ja mennä Madonnan konserttiin. Isä melkein presidentti. Niin kuin Anis oli melkein nainen ja melkein suomalainen. Melkein Allahin tyttö, ja tämän Anis sanoi Kanelille kuiskaten. Halla Halla Halla. Kymmenen kertaa peräkkäin. Kukaan ei koskaan kuullut, että Anis ylisti oikeastaan kylmyyttä.

Al Gore – se ainoa al-alkuinen, josta Anis puhui innoissaan – oli ihan kuin se uunista karkaava pullapoika sadussa, jonka Anis luki ensimmäistä kertaa kirjastossa hyllyjen välissä, tula tullallaa posket pullallaa on sillä tytön kullallaa. Hys. Piilossa. Äiti ja isä eivät pitäneet sellaisista saduista ja rallatuksista. Niissä oli outoja käänteitä ja mahdollisesti vahingollisia asenteita, opetuksia, jotka eivät kuuluneet toivottavaan lukemistoon. Piste. *Waa dhamatay!*

Onneksi kirjastossa saattoi istua iltapäivisin koulun jälkeen ja sepittää veljille että lukee ko-keisiin ja tekee koulutehtäviä joihin tarvitsee lähdekirjallisuutta. Lähdekirjallisuutta, veljet ka-vereineen höröttivät. Kaivokirjallisuutta, vesi-kirjallisuutta, pönttökirjallisuutta. Anis melkein ihaili niiden lapsellisuutta ja arveli vielä hyöty-vänsäkin siitä, sillä veljet olivat, ainakin useim-miten, höynäytettävissä, ja etenkin lahjottavissa.

No, välillä lähdekirjallisuutta olivat Tirlittan ja Hölmöläiset. Niistä Anis oli heti ollut ihan in-noissaan. Hän ei voinut kerta kaikkiaan kertoa kenellekään että Hölmöläiset muistuttivat jois-sain asioissa äidin ja isän sukulaisia. Että siinä mielessä se kotouttaminen oli mennyt ihan nap-piin. Pohjimmiltaan ihmiset olivat kaikkialla sa-manlaisia, niin aavikoilla kuin havumetsissä, siihen Anis uskoi, mutta siltikään Hölmöläisis-tä ei kannattanut puhua kotona, ainakaan isälle. Vaikka kaipa isäkin olisi nauranut säkissä ikku-

nattomaan taloon valoa kantaville hölmöläisille; ainakin vielä kotimaassaan olisi. Sillä isä niin kuin muutkin sukulaiset olivat Suomeen tullessaan muuttuneet vakavammiksi ja apeammiksi, ja vain joskus harvoin he innostuivat nauramaan ja laskemaan leikkiä niin kuin ennen vanhaan kotonaan, yhteisen ruokahetken jälkeen, pihakatoksen alla varjossa. Äidin mielestä isä oli muuttunut ihan liikaakin, mutta ei äiti sitä isälle suoraan sanonut, mutisi vain olkapäänsä yli tiskatessaan.

Onneksi kirjoilla voi peittää toisia kirjoja. Ja veljillä oli melkein aina kirjastossa vetelehtiesään kuulokkeet korvilla, niin etteivät ne kuulleet Aniksen turmiollisia loruja ja hyräilyjä.

Barafbaa dhacaya. Anis ehtii saada kielelleen yhden hiutaleen ennen kuin vasen olkapää rusah-taa maahan, ja lonkka, ja siinä vuorenkokoisen kivun keskellä vilahtavat äiti ja isoäiti, *bilaa mic-*

ne, niiden rusinaväriset huulet liikkuvat mutta Anis ei kuule mitä he sanovat, varmaan väittelevät tuulista, nuotioiden ja roskien polttamisen kitkerä savu silmissään, ja Wandan hymyilevät kasvot kuin lumikellossa, hei neu neu neu lenomadit, ja Luka joka ojentaa kirkkaankeltaista pyöränkelloa, ring ring tämä halusi tulla sinun luoksesi, ja Wandan äiti, oi miten hörönaurukenkeli levittää siipensä, miten vedenneito ilman vettä leiskauttaa pyrstöönsä niin että ruusupensaiden punaiset marjat lentelevät. Vai onko se Aniksen veri?

Tulee hiljaista. Tulee valmista. Oliko Anis aiemmin tehnyt lumienkeliä? No nyt tuli senkin aika.

Mainittakoon vielä, että vastapäinen Taiteilijatalo on valoisa, kirjavia ja eri rytmiin sykkiviä jouluvaloja melkein kaikissa ikkunoissa. Kuin jättimäinen soittorasiala, dingelidong. Kohta lapset juoksevat ulos hakemaan pulkkia ja liuku-reita, tekemään lumiukkoja, käymään leudon

alkutalven ensimmäistä lumisotaa. Mutta vielä he ovat syömässä, kertomassa tarhan puurojuhlista ja koulun viimeisistä joulukalenteriesityksistä, vaihtamassa märkiä vaatteita kuiviin, nahistelemassa sisarustensa kanssa, listimässä oudonnäköisiä olentoja kasvot tietokoneen sinivalon hämyssä.

Vielä on hiljaista. Aniksen silmäripsiin on tarttunut lunta. Hän peittyi valkoiseen. Pian tämänkin lähiökorttelin hämärä muuttuu pimeydeksi. Muukalaistalon rapunovien päällä loistaa himmeitä aakkosia A B C D E F G, paksuja verhoja ikkunoissa, lautasantennien suuret harmaat silmät parvekkeilla, mistään ei kuulu ääniä, tuulikin tyyntyy.

HELSINKI, JOULUKUU 2008
ALLA-ZAHRA JA VILUISEN RYHTI

Kun Alla-Zahra sytyttää tupakan, ensimmäinen savu tökkää kitalakeen kuin käärmeenpää. Hyvä käärme, kiltti käärme, saa kiemurtaa alas koko matkan, seuralaisineen.

Alla-Zahra seisoo pihalla ulko-oven edessä, eikä välitä vaikka paleltaa. Hän pitää viluisen ryhdistään, musta ohut villatakki johon hän kääriytyy tiukemmin, savuke sormihaarukassa, luinen kyynärpää toista kämmentä vasten, tuttu asento jo lapsuudesta. Tumma huivi kääritty pään ympärille niin että kallonmuoto erottuu selvästi. Pitkä hame, huopasaapikkaat. Terävi-

ne hartioineen pienikokoinen Alla-Zahra tietää näyttävänsä kaukaa katsottuna säälittävältä räpäleeltä, mutta jokainen joka tulee lähemmäs, hämmästy. Ensinnäkin, huivin alta pilkottaa mustia hiustupsuja jotka saavat kalpeat kasvot näyttämään vieläkin kalpeammilta, ja sitten nuo huomiota herättävän suuret silmät, litkunväriset, niin kuin hän itse oli pienenä todennut, vai oli-ko se äidin sukoilematonta kielenkäyttöä? Jep-jep, olisi voinut ollakin. Alla-Zahra veti jo kak-sitoistavuotiaana joka aamu kajaalilla alaluomen sisäosaan viivat, jotta ilmeeseen tuli pistävyyttä. Edelleen, kaksi näkyvää arpea, toinen poskes-sa, toinen otsassa. Jos läheltä katsot, voit nähdä rei'itetyt korvalehdet ja reiät myös nenänpielessä ja ylä- ja alahuulessa. Kaulassa molemmin puo-lin korvien alla on kysymysmerkkitatuoinnit ja niskassa skorpioni. Ne eivät näy, eivätkä muut-kaan tatuoinnit joista osaa on viimeisen vuoden aikana korjailtu uuteen uskoon.

Kännykkä tärisee villatakin taskussa, valo sykkii neuloksen läpi. Vilkaaisu vain ja puhelin takaisin taskuun. Hoijaa, Alla-Zahra mutisee puoliääneen, hymähtää itsekseen.

Siitäkin voisi kehitellä hyvän alun tervetuli-aispuheeseen: Hyvät Suvainnon osanottajat, rakkaat siskot ja veljet, kaikkiin kutsuihin ei ole tarkoituskaan vastata. Kaikkia viestejä ei tarvitse pysähtyä kuuntelemaan. Mutta on tunnistettava oikea kutsu. Silloin on rohjettava hylätä muut houkutukset, uskallettava vieroittaa itsensä menneestä – ja tämä voi koskea jopa lähimpiä ystäviä, perhettä ja sukua. Jopa lemmikkieläimiä.

Taivas tummenee meren puolella. Kahvipaah-
timolta päin tulee kirpeä tuulahdus. Metron pää-
teasemalta kuuluu silloin tällöin teräviä kirska-
duksia. Alla-Zahra muistaa pimeän pelon. Se oli
lapsuuden mittainen riesa, eikä ole täysin jättä-
nyt rauhaan vieläkään. Vatsakivut liittyivät siihen
jollakin monimutkaisella tavalla. Piti olla aina

varalla maitoa, eikä mitä tahansa, vaan punaista maitoa, sitä maidoimman makuista, sitä kun joi lasillisen tai kaksi yöllä, kaikki tuntui hetken paremmalta. Aamulla peilistä näkyi himmeä valkoinen vana toisesta suupielestä kaulalle.

Outoa kyllä, hämärän hetket eivät ole alku-soittoa pelkoihin, päinvastoin. Alla-Zahra on aina pitänyt niistä hetkistä, aikaisin aamulla ja tähän aikaan talvisena iltapäivänä, ja kun ensilumi tuli, muutti se valon vieläkin kuulaamman sinertäväksi, kuin olisi ollut lasisessa maljassa. Tai oikeassa mosaiikein koristellussa moskeijassa. Sisäänpäin kääntynyttä ja itsenäistä valoa. Ei lämmintä. Ei ääriiviivat sulattavaa. Ääriiviivat, niitä Alla-Zahra oli etsinyt pitkään.

Toinen savuke. Toinen käärme. Alla-Zahra kavaa kännykän taskustaan ja katsoo kelloa, Ummu tulee pian ja sitten käydään vielä kertaalleen läpi kaikki Suvainnon käytännön asiat. Äidin viesti:

Miten niin et tule jouluaattona kotiin syömään? näyttää hassulta ja Alla-Zahra siirtää sen kansioon muiden äidin sairaalasta lähettämien viestien jatkoksi. Kaksi soittopyyntöä pikkusiskolta. Tulisit katsomaan koiraa, tulisit nyt. Se ikävöi sua. Oot paska jos et tuu. Soita mulle.

Yrittäkää nyt viimein ymmärtää, Alla-Zahra miettii. Tai älkää yrittäkö. Pitäkää turvaväli. Juuri niin, pitäkää se. Turvaväli, miten se tuli nyt mieleen? Alla-Zahraa paleltaa. Hän muistaa autokoulunopettajan hymyn, piparkakku-reunaiset hampaat, joita kielenkärki siveli. Joka tunnin jälkeen se pani Alla-Zahran käden sepaluksensa päälle ja kysyi onko hyvä näin, opitko tarpeeksi, eivät isät tällaista ajotaitoa opeta, eihän?

Oli isä yrittänyt opettaa Allaa jäähallin edessä isolla kentällä, mutta sen kännykkä soi koko ajan tai se oli uuden kirjan ajatuksissa tai krapuladarrassa eikä siitä tullut mitään. Isä valitsi hy-

vän autokoulun, kyllä ne opettaa sulle siellä kunnan ajamiset.

Eivät opettaneet. Alla otti piparkakkuhampaalta suihin kolme kertaa, neljättä ei tullut. Siihen jäivät Thelma & Louise -fantasiat, eivätkä ne sitä paitsi Allan omia olleetkaan, vaan äidin. Äidin mielestä olisi ollut hienoa ajaa avoautolla Amerikassa. Ehkä se oli ajanutkin, nuoruudessaan.

Alla ei puhunut kenellekään viikkoon autokoulun lopettamisen jälkeen. Sentään syntymäpäivälahja isältäsi, äiti oli ihmetellyt. Kallis lahja. Alla ei silloin jaksanut surra rahaa. Hän oli varma että oli saanut käsiinsä ja suuhunsa jonkun infektion. Rakkuloita, kirvelyä, aftoja. Terveyskeskuslääkäri antoi lähetteen sukupuolitautilien poliklinikalle. Klinikalta lähtiessään Alla tunsu ensimmäistä kertaa pois kääntymisen lumon. Viileää lumoa se oli. Hän kutoi läpinäkyvän verkon ympärilleen; se oli hänen ensimmäinen *hijabinsa*.